

9 septembrie, ora 19.30

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

MARI ORCHESTRE ALE LUMII

Sala Palatului

ORCHESTRA SIMFONICĂ DIN GÖTEBORG

SANTTU-MATIAS ROUVALI dirijor

LEIF OVE ANDSNES pian

L. Boulanger *D'un matin de printemps*

Beethoven Concertul nr. 5 în mi bemol major pentru pian și orchestră op. 73

Allegro / Adagio un poco mosso / Rondo: Allegro

Pauză (20 de minute)

Stravinski Suita din baletul *Petrușka*

Lili Boulanger (1893-1918): *D'un matin de printemps*

Înainte să se stingă din viață la doar 24 de ani din cauza tuberculozei, Lili Boulanger, sora celebrei Nadia Boulanger, manifestase deja toate datele care indicau că poseda un talent componistic remarcabil. Cantata sa *Faust et Hélène* a cucerit în 1913 prestigiosul Premiu al Romei, muziciana franceză devenind astfel prima femeie căreia i s-a oferit această distincție. Piesa *D'un matin de printemps* (Despre o dimineață de primăvară) a fost compusă în ultimele sale luni de viață, demonstrând, ca și celelalte opusuri din acea perioadă, o voce componistică matură și rafinată, care, chiar și în condițiile unei boli ce evolua implacabil și în conjunctura sumbră a Primului Război Mondial, continua să exploreze cu aceeași vigoare culoarea și armonia.

Interpretată în premieră la exact trei ani după moartea autoarei, în 13 martie 1921 pe scena Conservatorului de Muzică din Paris, de Orchestra Padeloup condusă de Rhené-Baton, *D'un matin de printemps* își arată de la primele note limbajul sonor unic, cu inflexiuni modale în care recunoști inclusiv influența lui Fauré și Debussy. Concepută în patru versiuni (pentru orchestră, flaut și pian, trio cu pian și vioară și pian), lucrarea pendulează cu măiestrie între o evidentă alură optimistă, solară și una cu accente mai misterioase, uneori chiar întunecate. Amprenta timbrală, predominant luminoasă, luxuriantă, în economia căreia alăturările au un aport semnificativ, o caracteristică a muzicii franceze a vremii, demonstrează încă o dată apetitul pentru explorare coloristică și texturală al compozitoarei Lili Boulanger. Semnificația titlului lucrării poate fi interpretată inclusiv în cheie metafizică, muziciana franceză părănd să ne sugereze că după fiecare noapte – cu negurile sale –, urmează, invariabil, o dimineață ce readuce bucuria luminii și, odată cu ea, speranța izbăvirii de orice suferință.

Ludwig van Beethoven (1770-1827): Concertul nr. 5 în mi bemol major pentru pian și orchestră

Ultimul concert, nr. 5 în mi bemol major pentru pian și orchestră de Ludwig van Beethoven, a luat naștere în vara anului 1809, în atmosfera tensionată a asaltului artileriei franceze a lui Napoleon asupra Vienei. Majoritatea aristocrației se refugiase deja în locuri mai sigure, dar nu și Beethoven, care, cu auzul deja sever deteriorat s-a confruntat, atât cu teama pentru propria viață, cât și cu chinul fizic pe care zgomotele tunurilor îl provocau urechilor sale. „Tot cursul evenimentelor mi-a afectat atât corpul, cât și sufletul. Ce lume distructivă și turbulentă observ în jurul meu, nimic altceva decât tobe, tunuri, mizerie umană în orice formă” – îi scria autorul german editorului său din Leipzig în luna iulie a anului 1809. Și cu toate acestea, în pofida contextului de coșmar, compozitorul german s-a ambiționat să continue să compună, reușind să imagineze unul dintre cele mai reprezentative concerte pentru pian și orchestră din întreaga istorie a repertoriului de gen.

Program

Cunoscut ca *Imperialul* (mai corect: Împăratul), denumire consacrată după moartea lui Beethoven și cu care probabil că acesta n-ar fi fost de acord, opusul a fost interpretat în premieră pe scena sălii de concert Gewandhaus din Leipzig, în 28 noiembrie 1812, generând entuziasm deopotrivă în rândul publicului, dar și al criticii de specialitate.

Preferința lui Beethoven pentru soluțiile inovatoare în debutul lucrărilor sale este prezentă și în acest caz, compozitorul gândind intervenția pianului mult mai devreme decât era obișnuit publicul aceluși timp. După trei acorduri orchestrale masive, instrumentul solist își face apariția evoluând într-o serie de pasaje virtuozice și cvasi improvizatorice. Surprizele nu se termină aici, Beethoven scriind propria cadență și nelăsându-i interpretului niciun prilej pentru vreo contribuție personală, așa cum se obișnuia. A doua mișcare are o atmosferă eterică, din altă lume, prin sublima temă descendentă, ce îmbină delicat frumusețea cu tandrețea melancolică. Dar Beethoven ne readuce în cele din urmă cu picioarele pe pământ, chiar înainte de rondoul final, printr-un simplu semiton descendent, care face trecerea de la si major, către si bemol major. Lucrarea, care se încheie într-o atmosferă impetuoasă și energică, rămâne o dovadă nemuritoare a puterii geniului de a sublima prin artă un contrapunct definitiv la urâtenia lumii.

Igor Stravinsky (1882-1971): Suita din baletul *Petrușka*

Pe când lucra la definitivarea baletului *Pasărea de foc*, lui Igor Stravinsky i-a venit în minte ideea unui subiect coregrafic inspirat din mitologia slavă păgână. Așa s-a conturat proiectul baletului *Ritualul primăverii*, pe care Serghei Diaghilev l-a acceptat cu mare entuziasm. Până la realizarea sa, Stravinsky a compus însă, în 1911, o piesă pentru pian și orchestră având ca reprezentare imaginea unei păpuși „dezlănțuite care, într-o serie de arpegii pianistice în cascade diabolice, reușește să exaspereze orchestra. Aceasta, la rândul ei, răspunde cu sunete amenințătoare de fanfară. Urmează o încăierare înspăimântătoare care, ajunsă la paroxism, se termină cu înfrângerea jalnică a sărmanei păpuși”. Sfătuit de Serghei Diaghilev să dezvolte această lucrare într-un nou balet, Stravinsky va crea *Petrușka*, un spectacol în patru scene în care drama nefericitei păpuși de cârpă dobândește rezonanțe profund umane. Filozoful și muzicologul german Theodor Wiesengrund Adorno consideră că drama personajului *Petrușka* prefigurează, de fapt, drama individului în civilizația mecanizată, care tinde să-i anuleze complet personalitatea.

Baletul a avut premiera în același an 1911, pe 13 iunie, la Teatrul Châtelet din Paris, cu Vaslav Nijinski în rolul principal și, la fel ca în cazul spectacolului *Pasărea de foc*, a fost un succes. În 1947, compozitorul rus a revizuit substanțial partitura, operând schimbări la nivelul orchestrației, al tempoului, extinzând contribuția pianului în ultimele două scene și reconfigurând muzica pentru o versiune mai apropiată de scena de concert.

Lucrarea, care în timp s-a dovedit a fi una dintre cele mai de succes realizări ale lui Igor Stravinsky, reprezintă, totodată, și un moment de referință al baletului tratat ca simbioză organică între coregrafie, muzică și scenografie. Din perspectivă strict muzicală, *Petrușka* rămâne o probă de virtuozitate a orchestrației și a plasticității descriptive.

Ioana Marghita

Orchestra

Orchestra Simfonică din Göteborg a fost înființată în anul 1905 și este formată în prezent din 109 muzicieni. Sala în care concertează periodic este chiar în Göteborg – o bijuterie a funcționalismului din piața Götaplatsen, care i-a încântat pe iubitorii de muzică încă din 1935. Wilhelm Stenhammar a fost dirijorul-șef al orchestrei din 1907 până în 1922. El a conferit Orchestrei Simfonice din Göteborg un profil nordic puternic și i-a invitat pe colegii săi Carl Nielsen și Jean Sibelius să colaboreze cu orchestra. Sub conducerea dirijorului-șef

©Ola Kjelbye

Neeme Järvi, între 1982 și 2004, Orchestra Simfonică din Göteborg a întreprins o serie de turnee internaționale și a realizat aproximativ o sută de înregistrări pe disc, impunându-se în același timp ca una dintre cele mai importante orchestre din Europa. În 1997, a primit importantul titlu de Orchestră Națională a Suediei.

Începând cu stagiunea 2017-2018, Santtu-Matias Rouvali este dirijor-șef al Orchestrei Simfonice din Göteborg. Din stagiunea 2019-2020, Barbara Hannigan este dirijor principal invitat. Christoph Eschenbach a fost, de asemenea, dirijor invitat principal al Orchestrei Simfonice din Göteborg în anii 2019-2022; împreună au format o triadă puternică, îmbinând trei laturi artistice cu totul diferite.

De asemenea, la inițiativa sopranei Barbara Hannigan, orchestra a luat parte la proiectul educativ „Equilibrium”, dedicat tinerilor muzicieni aflați la începutul carierei.

În prezent, Sten Cranner este directorul general și directorul artistic al orchestrei, în timp ce Gustavo Dudamel deține titlul de dirijor onorific, iar Neeme Järvi pe cel de dirijor principal emerit. Regiunea Västra Götaland este beneficiarul orchestrei.

Orchestra Simfonică din Göteborg colaborează în mod regulat cu dirijori precum Herbert Blomstedt, Joana Carneiro, Jukka-Pekka Saraste, Christian Zacharias și Anja Bihlmaier.

În stagiunea 2022/23, **Santtu-Matias Rouvali** începe al doilea an ca dirijor principal al Orchestrei Philharmonia și continuă să fie dirijor-șef al Orchestrei Simfonice din Göteborg, concomitent cu poziția sa de lungă durată de dirijor-șef și director artistic al Orchestrei Filarmonicii din Tampere, aproape de casa sa din Finlanda.

În vara anului 2022, Rouvali și-a făcut debutul la BBC Proms cu Orchestra Philharmonia, interpretând în premieră europeană concert nou pentru vioară,

Procession de Missy Mazzoli cu Jennifer Koh, precum și fragmente din *Lacul lebedelor* de Ceaikovski și din *Romeo și Julieta* de Prokofiev.

©Marco Borggreve

De-a lungul acestei stagiuni, își continuă legăturile cu orchestre de prim rang din Europa, inclusiv cu Orchestra Filarmonică din Berlin, Orchestra Simfonică din Viena, Orchestra Regală Concertgebouw și Orchestra Filarmonică din München, precum și revenirea la Filarmonica din New York pentru vizitele sale anuale. Lucrează cu soliști precum Víkingur Ólafsson, Nemanja Radulović, Yuja Wang, Nicola Benedetti, Behzod Abduraimov, Patricia Kopatchinskaja, Alice Sara Ott, Sheku Kanneh-Mason, Vadim Gluzman, Randall Goosby și Vilde Frang.

Pe lângă concerte la Londra și în restul Regatului Unit, Rouvali și Orchestra Philharmonia au susținut un turneu în Italia în septembrie 2022, cu lucrări din creația lui Prokofiev și Sibelius. Acesta este primul dintre numeroasele turnee importante din această stagiune cu Orchestra Philharmonia, care includ concerte în Spania, Germania și Ungaria.

Rouvali continuă să își extindă discografia, nu doar contribuind la moștenirea impresionantă a Orchestrei Simfonice din Göteborg, ci și cu orchestrele sale din Londra și de acasă, din Tampere. În ianuarie 2019, cu Orchestra Simfonică din Göteborg, a lansat un prim disc celebru al unui ciclu format din mai multe lucrări ale lui Sibelius, alăturând Simfonia nr. 1 cu Poemul sonor timpuriu *En saga*. Albumul a câștigat premiile Gramophone Editor's Choice, Choc de Classica, German Record Critics și prestigiosul premiu francez, Diapason d'Or „Decouverte”. În februarie 2020 au lansat cel de-al doilea disc, care cuprinde Simfonia nr. 2 de Sibelius și lucrarea *Regele Christian al II-lea*, care a primit, de asemenea, imediat un premiu Choc de Classica. Cel de-al treilea disc – Simfoniile nr. 3, 5 și lucrarea *Fiica lui Pohjola* de Sibelius – a fost lansat în octombrie 2022 și a primit premiul Radio Classique „TROPHÉE” în luna următoare.

The Sunday Times a declarat: „Mulțumită coordonării de ansamblu a dirijorului Santtu-Matias Rouvali și a unei precizii ritmice care lasă totuși intacte frazele fluide caracteristice compozitorului, interpretarea instrumentiștilor din Göteborg, frumos echilibrată și colorată cu caracter, este puternic convingătoare.”

În 2020, primul său disc alături de Orchestra Philharmonia, o înregistrare live a unor fragmente din *Lacul lebedelor* de Ceaikovski, a fost lansat de Signum Records, urmat de o altă înregistrare live a Simfoniei nr. 5 de Prokofiev, lansată la începutul anului 2021. Împreună cu Orchestra Filarmonicii din Tampere și violonista Baiba Skride, a înregistrat cinci concerte la casa de discuri Orfeo: Nielsen, Sibelius, Bernstein, Korngold și Rózsa.

Solist

The New York Times l-a numit pe norvegianul **Leif Ove Andsnes** „un pianist de o eleganță, forță și perspicacitate magnifice”. În stagiunea 2019/2020 a fost artist în rezidență al Orchestrei Simfonice din Göteborg. Leif Ove Andsnes a susținut primul său concert cu Orchestra Simfonică din Göteborg în anul 1989, iar de atunci au colaborat în zeci de concerte. Susține recitaluri solo în fiecare stagiune și concertează în cele mai importante săli de concert din lume, alături de orchestre renumite.

În stagiunea 2017/2018 a fost artist în rezidență la Filarmonica din New York. Este, de asemenea, un muzician de cameră consecvent, fiind și fondatorul Festivalului de muzică de cameră din Rosendal. Timp de aproape două decenii, a contribuit la conducerea artistică a Festivalului de muzică de cameră din Risør, iar în 2012 a fost director artistic al Festivalului Ojai din California. A fost distins cu titlul de *Doctor Honoris Causa* la Juilliard din New York în 2016 și la Universitatea din Bergen în 2017. Leif Ove Andsnes a realizat peste 30 de înregistrări discografice, printre care se numără și înregistrarea lucrărilor pentru pian solo de Frédéric Chopin, „Ballades & Nocturnes” (Sony Classics). Albumul care include cele cinci concerte pentru pian de Beethoven a beneficiat de recenzii pozitive. Este cunoscut, mai ales, ca un maestru al lucrărilor lui Edvard Grieg, iar înregistrarea concertului pentru pian de Grieg, alături de Orchestra Filarmonicii din Berlin, (2003) este considerată una dintre cele mai bune interpretări din toate timpurile.

©Helge Hansen